

Л. В. Оболенцева, к.е.н., доцент, завідувач кафедри туризму і готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Метою написання наукової статті є аналіз теоретичних аспектів міжнародного досвіду управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів та перспективи його застосування для економіки України. В результаті аналізу міжнародного досвіду управління конкурентоспроможністю промислових комплексів з позиції регіонального розвитку встановлено, що конкурентоспроможність промисловості виступає одним з найважливіших факторів, що стимулюють підвищення ефективності економіки країни і її регіонів. З'ясовано, що необхідність забезпечення конкурентоспроможності регіонів обумовлено значною мірою обмеженістю ресурсів. Усередині регіонів відбувається постійна структурна перебудова. Найбільш успішні території притягують до себе і концентрують фактори виробництва: інвестиції, трудові ресурси, технології і т.ін. Аналіз міжнародних теорій управління конкурентоспроможністю промислових комплексів на рівні регіонів країн довів доцільність його використання та пристосування для реалій України. Підвищення рівня конкурентоспроможності промислової продукції, застосування сучасних методів управління дозволить вийти на міжнародні ринки та забезпечити стабільний розвиток регіональної економіки.

Ключові слова: конкурентоспроможність, регіон, промисловий комплекс, управління, міжнародний досвід.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальною проблемою сьогодення є управління конкурентоспроможністю промисловості на регіональному рівні. Підвищення рівня міжнародної конкуренції, глобалізація світового ринку, неконтролюєме проникнення іноземних товарів на вітчизняний ринок та невідповідний стан науково-технічного забезпечення вітчизняного виробництва виносять проблеми управління конкурентоспроможністю на перший план.

Управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів є пріоритетною управлінською проблемою, вирішення якої дозволить промисловим комплексам регіонів сприятиме покращенню стану економіки країни та підвищенню соціально-економічного рівня розвитку регіональних економічних систем.

Конкурентоспроможність промисловості виступає одним з найважливіших факторів, що стимулюють підвищення ефективності економіки країни і її регіонів.

На жаль, багатий зарубіжний досвід не завжди затребуваний в повній мірі в силу специфіки української економіки. Тому вивчення та застосування міжнародного досвіду управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів є актуальним завданням як з точки зору поглиблення теоретичних знань, так і вирішення практичних питань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Питанням підвищення конкурентоспроможності у промисловості на рівні регіонів країн присвячені праці багатьох провідних вчених-економістів. Серед них: Л. Андреева [1], П. Беленький [2], Ю. Валеева [3], М. Долішній [4], С. Коваленко [5], Л. Ковальська [6], С. Крячко [7], Т. Федак [8] та ін.

Проте, недостатньо уваги приділено поглибленому вивченню теоретичних аспектів міжнародного досвіду управління конкурентоспроможністю саме для регіональних

промислових комплексів, яке б сприяло стабілізації конкурентних позицій промисловості як на вітчизняному, так і на світовому ринках.

Постановка завдання. Метою написання наукової статті є аналіз теоретичних аспектів міжнародного досвіду управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів та перспективи його застосування для економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних наукових результатів. Розвиток вітчизняної регіональної економіки багато в чому визначається відмінностями в умовах відтворення:

- регіони по-різному забезпечені природними ресурсами;
- відрізняються за кліматичними, соціальним, економічним, інвестиційним та інноваційним умовам;
- по-різному проявляються національно-культурні традиції.

Промисловість України завжди була та є однією з найбільш важливих галузей економіки, яка суттєво впливає на економічний і соціальний розвиток територій. Її перетворення на ефективний, конкурентоспроможний, сприйнятливий до інновацій і високотехнологічний комплекс, що динамічно розвивається та інтегрований у систему міжнародного розподілу праці вимагає поглиблених досліджень чинників, методів і форм забезпечення конкурентоспроможності промисловості на рівні регіонів країни на основі вивчення передового досвіду розвинутих країн світу.

Необхідність забезпечення конкурентоспроможності регіонів обумовлено значною мірою обмеженістю ресурсів. У середині регіонів відбувається постійна структурна перебудова. Найбільш успішні території притягують до себе і концентрують фактори виробництва: інвестиції, трудові ресурси, технології і т.ін. В результаті в даних регіонах підвищується ділова активність, формується новий рівень інфраструктури, в ці регіони залучаються нові фірми, виникають і динамічно розвиваються територіальні кластери, що сприяє зміцненню регіональних конкурентних позицій. Відносна обмеженість факторів виробництва призводить до того, що регіони, які динамічно

розвиваються, будуть перетягувати трудові ресурси з сусідніх, менш успішних регіонів. У цих умовах інвестиції, трудові ресурси, технології та інші ресурси будуть надходити в найбільш конкурентоспроможні регіони. Це обумовлює необхідність врахування конкурентного потенціалу регіону, виявлення умов конкурентоспроможності, оцінки впливу факторів на формування конкурентоспроможності регіону і визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності регіону.

Сьогодні адаптація досвіду провідних країн світу у сфері управління конкурентоспроможністю національної економіки, економіки регіонів, регіональних промислових комплексів зумовлена тим, що останнім часом посилилася тенденція інтеграції української економіки у світовий економічний простір.

Дослідимо основні наукові школи і напрямки, які відіграли значну роль у формуванні теоретичних основ регіональної конкурентоспроможності. До таких шкіл і напрямків можна віднести:

- теорію промислових районів А. Маршалла [9];
- італійську школу промислових округів;
- швейцарську школу територіальних виробничих систем;
- американську теорію промислових районів Е. Маркусен;
- американську школу кластерів.

Слід зазначити, що термін «конкурентоспроможність регіону» вченими, які працюють в рамках даних наукових напрямків, за виключенням представників американської школи кластерів, не вживався. Однак, з нашої точки зору, питання, що розглядаються в рамках даних наукових шкіл і напрямків, містять окремі елементи регіональної конкурентоспроможності.

Проаналізуємо розвиток даних теорій і їх внесок у формування сучасного теоретичного базису регіональної конкурентоспроможності.

В промисловому районі А. Маршалла концентрація фірм на географічній території визначала зростання і конкурентоспроможність населених пунктів. Можливість отримати вигоду від зовнішньої економії на масштабах

виробництва є, з точки зору А. Маршалла, є основною причиною, що спонукає фірми розташовуватися там, де вже були засновані інші. Зовнішня економія на масштабах виробництва може бути досягнута за рахунок просторової концентрації фірм, приналежних до одного і того ж промислового сектору. Саме це, з точки зору А. Маршалла, визначає конкурентоспроможність промислового району.

Маршалл розділив зовнішню економію на масштабах виробництва на три групи:

- ефекти спеціалізації, викликані розподілом праці всередині району;
- ефекти створення інфраструктури, інформації, комунікаційних мереж і досліджень і розробок, скористатися якими можуть окремі фірми;
- ефекти доступу до висококваліфікованої робочої сили.

Маршалл підкреслював наявність в регіоні так званої «промислової атмосфери» і говорив про взаємний вплив соціальних і економічних систем. Промислова атмосфера є «результатом співіснування на одній території промислової системи і суспільства, що виросло навколо і завдяки цій системі». Працюючі в промисловому районі характеризуються спільністю культури, яка включає як антропологічні, так і технічні аспекти і формує стабільну мережу неформально організованих соціальних взаємозв'язків. Наявність промислової атмосфери є, поряд із зовнішньою економією на масштабах виробництва, конкурентною перевагою промислового району.

Італійська школа промислових округів. Ідея «промислової атмосфери», висунута А. Маршаллом, була розвинена Дж. Бекаттіні в теорії промислових округів [10]. Дж. Бекаттіні асоціює ідею «промислової атмосфери» Маршалла з тим, що він називає «почуттям приналежності», тобто ідентифікацію населенням округу себе з округом.

Дж. Бекаттіні робить акцент на важливості соціальних відносин в забезпеченні конкурентоспроможності промислових округів. Він визначає такі фундаментальні організації та інститути, що забезпечують регіональну конкурентоспроможність, як ринок, фірма, сім'я, церква і школа. До числа суб'єктів конкурентоспроможності регіону він також

відносить місцеві органи влади, місцеві політичні партії, об'єднання, і багато інших публічних та приватних, економічних та політичних, культурних та благодійних, релігійних та художніх органів. Дані інститути, на думку Дж. Бекаттіні, служать каркасом, забезпечення конкурентоспроможності промислового округу.

Швейцарська школа територіальних виробничих систем. Подальший розвиток теорії промислових районів А. Маршалла і промислових округів Дж. Бекаттіні отримали в роботах вчених швейцарської школи територіальних виробничих систем GREMI. Слід зазначити, що концепція інноваційного середовища та територіальних виробничих систем ширше двох вищевказаних теорій.

Принципова відмінність швейцарської школи територіальних виробничих систем від інших пов'язана з промисловим і територіальним аналізом інновацій. З точки зору представників даної школи, забезпечення регіоном умов для глибокої міжфірмової взаємодії створює передумови для співробітництва між фірмами і створення «колективних знань», що підвищує інноваційність та конкурентоспроможність регіону.

Ключовими категоріями, якими оперують представники даної школи, є «інноваційне середовище» і «інноваційні мережі».

Інноваційне середовище в роботах швейцарської школи територіальних виробничих систем називається мільйо (від фр. «Milieu innovateur» – «інноваційне середовище»).

Дослідники визначають первинність створення сприятливого локального інноваційного середовища в порівнянні з виникненням інноваційних підприємств в регіоні. Так, на думку основоположника швейцарської школи виробничих систем Ф. Ейдан, «ініціативи та інновації в регіональній економіці виходять саме від середовища. Підприємство не є ізольованим агентом інновацій, а є частиною інноваційного середовища».

Тобто, не наявність інноваційних підприємств визначає інноваційне середовище регіону, а регіон і створене в регіон середовище стимулюють виникнення інноваційних підприємств. Регіональне інноваційне середовище стає базою для інновацій, що забезпечує регіональну конкурентоспроможність.

Інноваційне середовище є не тільки носієм інноваційної активності в регіоні, а й виступає в якості суб'єкта, що визначає власний розвиток. Саме в цьому вчені швейцарської школи бачать відміну інноваційного середовища від промислових округів.

Суб'єктами інноваційного середовища в регіоні є підприємства, дослідницькі та освітні інституції, місцеві органи влади. Вони повинні володіти відносно незалежністю в прийнятті рішень і автономією в формулюванні обраної стратегії.

На наш погляд, однією з відмінних рис швейцарської школи територіальних виробничих систем є те, що всередині інноваційного середовища регіону не передбачається наявність конкуренції між економічними суб'єктами. Так, Д. Майя, М. Кеві і Л. Сенн відмічають, що інноваційні підприємства в регіоні повинні перебувати в стані взаємозалежності, що дозволяє найкращим чином визначити цінність наявних ресурсів [0, с. 7].

Крім конкурентних переваг, викликаних загальною промисловою культурою, взаємозв'язками і мобільністю індивідів на ринку праці, легкістю особистих контактів і передачі інформації, мільйо характеризується також більш тісною співпрацею між місцевими гравцями (особистим, громадським і колективним). Ця співпраця, яка відбувається на певній географічній площі, здійснюється зазвичай у формі мереж.

Таким чином, в якості основної конкурентної переваги регіону представники швейцарської школи визначають інноваційну мережу. Інноваційна мережа – це «... цілісність, що формується з відібраних і явних зв'язків з кращими партнерами та вписується в перспективу ринкових відносин підприємства і його пошуку додаткових ресурсів, головною метою якої є зменшення невідомості».

Інноваційне середовище бере участь в побудові інноваційних мереж та втручається в динаміку їх розвитку. І навпаки, інноваційні мережі збагачують середовище, сприяють збільшенню здібностей до створення інновацій на даній території.

В дослідженнях швейцарської школи територіальних виробничих систем особлива увага приділяється виявленню факторів,

спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіональної економіки. До їх числа відносять географічну, культурну та територіальну близькість учасників інноваційної мережі.

Слід зазначити, що певна роль в цьому підході відводиться ще двом типам суб'єктів регіональної економіки: місцевим органам влади і малому бізнесу. Конкурентоспроможність регіону визначається не тільки його здатністю залучати інноваційні підприємства ззовні, а й здатністю просувати місцеві ініціативи і активізувати територіальну динаміку інновацій. Якщо великі підприємства сприяють підвищенню конкурентоспроможності регіональної економіки переважно за рахунок ефекту масштабу, то малий бізнес забезпечує фундамент для формування конкурентоспроможності в регіоні. В якості суб'єктів регіональної конкурентоспроможності вчені швейцарської школи визначили інноваційне середовище і територіальні виробничі системи. Представниками цієї школи, Д. Майя і Гросжаном [12, с. 12], була запропонована типологія територіальних виробничих систем, які відрізняються за чотирма основними параметрами:

- 1) наявності в регіоні крупних підприємств з вертикальною інтеграцією;
- 2) інтенсивності торгівлі між фірмами в регіоні;
- 3) наявності в регіоні ієрархічних виробничих систем;
- 4) наявності в регіоні підприємств, об'єднаних в систему горизонтальної кооперації.

Американська теорія промислових районів. В той час, як увагу представників швейцарської школи було зосереджено на територіальному аналізі інновацій, питання про причини привабливості певних регіонів для капіталу і робочої сили і відповідно, підвищення їх конкурентоспроможності, було піднято американським дослідником Е. Маркусен [13, с. 102-104] в узагальненій теорії промислових районів. Пояснення цьому Е. Маркусен дає, використовуючи категорії: «місця, що притягають» (sticky places) і «нестійкий простір» (slippery space).

Причиною конкурентної спроможності, наприклад, маршалових промислових районів Е. Маркусен визначає наявністю малих інноваційних фірм, вбудованих в коопераційну

систему управління округом, що робить регіон привабливим для факторів виробництва (sticky place) і дозволяє йому залишатися конкурентоспроможним, не дивлячись на виклики глобалізації.

Маркусен виділяє чотири типи промислових районів, що мають досить високу конкурентоздатність і привабливість як для капіталу, так і для робочої сили, а саме:

- маршалові промислові райони і італійські промислові округи (Marshallian industrial districts);
- райони типу «маточина і спиці» (hub-and-spoke district);
- промислові платформи (satellite platform district);
- промислові райони, орієнтовані на державу (state-anchored industrial districts).

Промислові райони, що володіють конкурентоспроможністю в якомусь періоді, можуть втратити свою привабливість в довгостроковій перспективі. Так, для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності регіону в залежності від його належності до того чи іншого типу Е. Маркусен пропонує:

- підтримувати гнучкість регіонального ринку праці;
- забезпечити розвиток основних галузей регіону, в яких функціонують ключові компанії в умовах міжгалузевої мобільності ресурсів;
- збільшити кількість виробничих фірм в регіоні;
- підвищити роль державних організацій в розвитку інфраструктури, забезпеченні регіону фінансами і технологіями.

Американська школа кластерів. В США питання регіональної конкурентоспроможності досліджуються також американською школою кластерів. Дана школа сформувалася на базі двох теорій: концепції національних конкурентних переваг Портера і концепції регіональних кластерів та регіональної конкурентоспроможності М. Енрайта. Об'єктом теорії М. Портера є не регіон, а країна, тому в рамках нашого дослідження ми розглянемо цю теорію лише в тій мірі, в якій вона внесла вклад в розвиток теорії регіональних кластерів М. Енрайта і сучасних теорій регіональної конкурентоспроможності.

Концепція національних конкурентних переваг М. Портера спирається на теорію

промислових районів А. Маршалла і теорію зовнішньоекономічної діяльності фірм.

З низкою положень концепції національних конкурентних переваг М. Портера ми не можемо погодитися. Зокрема, виходячи з міркувань М. Портера, конкурентоспроможні компанії формують конкурентоспроможні галузі економіки країни, які в свою чергу забезпечують національну конкурентоспроможність.

Однак конкурентоспроможність компаній, які розташовані в даній країні, не означає автоматично високу національну конкурентоспроможність. На конкурентоспроможність країни впливає цілий ряд факторів, наприклад, таких як ефективність діяльності інститутів і макроекономічна кон'юнктура.

В якості критерію оцінки національної конкурентоспроможності Портером була обрана частка країни у світовому експорті кожного товару. Відповідно, під конкурентоспроможністю країни стали розуміти її експортну конкурентоспроможність, виражену через зовнішнь-економічну діяльність підприємств. На наш погляд, такий підхід звужує національну конкурентоспроможність до зовнішньої конкурентоспроможності країни, виключивши з розгляду її внутрішню складову. Однак основною метою держави є підвищення рівня життя його населення. У той час як зовнішня конкурентоспроможність визначається національним експортом, саме внутрішня конкурентоспроможність характеризує рівень і якість життя населення, тобто розкриває соціально-орієнтований характер економічного розвитку країни.

З точки зору М. Портера, висока продуктивність праці в країні є синонімом високої національної конкурентоспроможності. Так, він стверджує, що «єдиною концепцією конкурентоспроможності, яка має сенс, є продуктивність праці». Однак, на наш погляд, продуктивність праці може розглядатися лише як один з результуючих показників конкурентоспроможності. Прирівнювання ж національної конкурентоспроможності до продуктивності праці звужує соціально-економічний зміст категорії «конкурентоспроможність країни».

Таким чином, запропонована концепція національних конкурентних переваг може бути

базисом розвитку ідей регіональної конкурентоспроможності, але при певних доробках.

В своїх роботах, таких як «Міжнародна конкуренція: Конкурентні переваги країн», «Конкуренція», «Конкурентні переваги: Як досягти високого результату і забезпечити його стійкість» [14, с. 7-13; 15, с. 144], Портер погоджується з розглянутими нами раніше дослідниками в питаннях важливості інноваційного фактору для підвищення конкурентоспроможності території.

З точки зору М. Портера, конкурентні переваги, що забезпечують високу зовнішню конкурентоспроможність регіону і країни, створюються на місцевому рівні. При цьому, найкращі умови для підвищення конкурентоспроможності створюються в кластерах.

Кластер – це група діючих на певній географічній території взаємопов'язаних компаній, постачальників товарів і послуг і пов'язаних з ними організацій, що функціонують у певній сфері і пов'язаних різного роду екстерналіями. Кластер, за М. Портером, може розміщуватися як в межах одного регіону або міста, так і на територіях кількох сусідніх країн.

Слід зазначити, що, якщо спочатку кластером була позначена група суміжних галузей країни, які виробляють найбільш конкурентоспроможні товари, що експортуються, то згодом термін став позначати групу фірм, які виробляють подібні товари та послуги і сконцентровані в одному регіоні. Якщо перше значення ближче терміну «промисловий кластер», запропонованого М. Портером, то друге – терміну «регіональний кластер», який був запропонований М. Енрайт.

Географічна близькість компаній, що входять до складу кластера, дозволяє їм як поєднувати, так і конкурувати між собою, підвищуючи тим самим конкурентоспроможність регіону. Регулярний характер угод, що здійснюються кластерними компаніями і інститутами, які розміщені в одному регіоні, сприяє довірчому характеру взаємовідносин між ними, що наближає кластер до промислових районів А. Маршалла і промисловим округів Дж. Бекаттіні.

Кластерна теорія М. Портера впритул підходить до формування концепції регіональної конкурентоспроможності.

В своїй концепції регіональних кластерів М. Енрайт стверджує, що конкурентні переваги створюються на регіональному рівні, де головну роль відіграють історичні передумови розвитку регіонів, культура ведення бізнесу, наявність унікальних природних ресурсів, близькість до постачальників і споживачів, загальна інфраструктура, наявність кваліфікованої робочої сили.

Енрайт ввів визначення регіонального кластера, під яким він розумів промисловий кластер, де фірми знаходяться в географічній близькості один до одного. Також він визначив регіональний кластер як географічну агломерацію фірм, що працюють в одній або кількох споріднених галузях господарства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Сьогодні, логіка розбудови конкурентоспроможності промисловості, зокрема в регіональному аспекті, має відповідати викликам сучасних міжнародних економічних відносин. Сучасна динаміка міжнародних економічних відносин свідчить про посилення ролі колективних зусиль у формуванні симетричних відповідей на кризові явища світового ринку.

Аналіз світових теорій управління конкурентоспроможністю промислових комплексів на рівні регіонів країн довів доцільність його використання та пристосування для реалій України. Сьогодні, на думку автора, вкрай необхідним є інтеграція країни до Європейського Союзу. Підвищення рівня конкурентоспроможності промислової продукції, застосування сучасних методів управління дозволить вийти на міжнародні ринки та забезпечити стабільний розвиток регіональної економіки.

Держава має стимулювати розвиток міжнародної кооперації у виробничій та науково-технічній сфері, забезпечувати інформаційно-консалтингову підтримку міжрегіональної взаємодії та стимулювати поглиблення зовнішніх виробничих та фінансових зв'язків з метою отримання стійких конкурентних переваг країни в цілому.

Визначення напрямів управління міжнародного досвіду з цього питання, на думку конкурентоспроможністю регіональних авторів, можуть бути перспективними промислових комплексів на основі використання напрямками досліджень.

Список літератури

1. Андреева, Л. (2004), «Взгляд на системную конкурентоспособность как доминанту устойчивого экономического развития», *Экономист*, № 1, сс. 81-88.
2. Беленький, П. Ю. (2006), *Інвестиційно-інноваційне забезпечення конкурентоспроможності регіону*. Львів, ІРД НАН України, 129 с.
3. Валева, Ю. С. «Теоретические основы анализа и оценки конкурентоспособности промышленного комплекса», режим доступу: <http://www.econ.asu.ru/lib/sborn/natc2006/pdf/16.pdf>.
4. Долішній, М. І. (2006), «Стратегічні фактори глобальної конкуренції і механізми забезпечення конкурентоспроможності регіонів», *Конкурентоспроможність: проблеми науки і практики : монографія*. Харків, ВД «Інжек», 248 с.
5. Коваленко, С. І. (2013), «Стратегічні пріоритети підвищення конкурентоспроможності транскордонних регіонів в умовах розширення ЄС», *Вісник соціально-економічних досліджень*. Вип. 2 (49), Ч. 1, сс. 123-130.
6. Ковальська, Л. Л. (2008), «Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності регіонів держави», *Економічні науки. Серія «Регіональна економіка»: зб. наук. праць / Луцьк. націон. техн. ун-т*, Луцьк, Вип. 5 (17), Ч. 2, 360 с.
7. Крячко, Є. М. (2008), *Формування державної цільової програми підвищення конкурентоспроможності регіонів України. : автореф. дис. ... канд. екон. наук : [спец.] 08.00.03 «Економіка та управління національним і 176 господарством»*, Харків, 20 с.
8. Федак, Т. В. (2001), *Регіональні фактори забезпечення конкурентоспроможності продукції : дис. ... канд. екон. наук: 08.10.01*, Львів, 238 с.
9. Маршалл, А. (1993), *Принципы экономической науки. : В 3 т. Т.1. : пер. с англ.*, Москва, Прогресс. Универс, 414 с. (Экономическая мысль Запада (ЭМЗ) . Для научных библиотек) . – На рус. яз. – ISBN 5-01-004200-24
10. Becattini, G. (1992), “Industrial Districts: A New Approach to Industrial Change. Cheltenham. Edward Elgar Publishing, 2004. 224 p.; Becattini G. The Marshallian industrial district as a socio-economic notion”, *Industrial districts and inter-firm cooperation in Italy*, Geneva, International Institute for Labour Studies, pp. 37-51.
11. Maillat, D., Quévit, M., Senn, L. (1993), “Réseaux d’innovation et milieux innovateurs”, *Réseaux d’innovation et milieux innovateurs: un pari pour le développement regional*, Neuchâtel, GREMI/EDES, Institut de recherches économiques et régionales, pp. 5-15.
12. Maillat, D. (2002), “Globalização, meio inovador e sistemas territoriais de produção”, *Revista Internacional de Desenvolvimento Local*, No. 4, Vol. 3, pp. 9-16.
13. Markusen, A. (2002), “Sticky places in slippery space: A typology of industrial districts”, *The New Industrial Geography: Regions, Regulation and Institutions*, London, Routledge, pp. 98-124.
14. Porter, M. E. (1998), “The Adam Smith Address: Location, Clusters, and the ‘New’ Microeconomics of Competition”, *Business Economics*, pp. 7-13.
15. Porter, M. E. (2006), “The Economic Performance of Regions”, *Regional Competitive-ness*, Routledge: London, 2006, pp. 131-160.

References

1. Andreeva, L. (2004), “Vzglyad na sistemnyuyu konkurentosposobnost kak dominantu ustoychivogo ekonomicheskogo razvitiya”, *Ekonomist*, No 1, ss. 81-88.
2. Bielenki, P. Yu. (2006), *InvestitsIyno-InnovatsIyne zabezpechennya konkurentospromozhnosti region*. LvIv, IRD NAN UkraYini, 2006, 129 s.
3. Valeeva, Yu. S. “Teoreticheskie osnovyi analiza i otsenki konkurentosposobnosti promyshlennogo kompleksa”: [Elektronniy resurs] Rezhim dostupu: <http://www.econ.asu.ru/lib/sborn/natc2006/pdf/16.pdf>.

4. Dolishniy, M. I. (2006), “Strategichni faktori globalnoyi konkurentsii i mehanizmu zabezpechennya konkurentospromozhnosti regioniv”, *KonkurentospromozhnIst: problemi nauki i praktiki : monografIya*. Harkiv, VD “Inzhek”, 248 s.

5. Kovalenko, S. I. (2013), “Strategichni prioriteti pidvischennya konkurentospromozhnosti transkordonnih regioniv v umovah rozshirennya ES”, *Visnik sotsialno-ekonomichnih doslidzhen*, Vip. 2 (49), Ch. 1, 123-130 ss.

6. Kovalska, L. L. (2008), “Metodichni pidhodi do otsinki konkurentospromozhnosti regioniv derzhavi”, *Ekonomichni nauki. Seriya «Regionalna ekonomika»: zb. nauk. prats / Lutsk. natsion. tehn. un-t*, Lutsk, Vip. 5 (17), Ch. 2, – 360 s.

7. Kryachko, E. M. (2008), *Formuvannya derzhavnoyi tsilovoyi programi pidvischennya konkurentospromozhnosti regioniv UkraYini. : avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk : [spets.] 08.00.03 «Ekonomika ta upravlinnya natsionalnim 176 gospodarstvom»*, Harkiv, 20 s.

8. Fedak, T. V. (2001), *Regionalni faktory zabezpechennya konkurentospromozhnosti produktsii : dis. ... kand. ekon. nauk: 08.10.01*, Lviv, 238 s.

9. Marshall, A. (1993), *Pryncypy ekonomicheskoy nauky: : V 3 t. T.I. : per. s angl.*, Moscow, Progress. Unyvers, 414 s. (Ekonomicheskaja mysl Zapada (EMZ). Dlja nauchnykh bibliotek). – Na rus. jaz. – ISBN 5-01-004200-24.

10. Becattini, G. (1992), “Industrial Districts: A New Approach to Industrial Change. Cheltenham. Edward Elgar Publishing, 2004. 224 p.; Becattini G. The Marshallian industrial district as a socio-economic notion”, *Industrial districts and inter-firm cooperation in Italy*, Geneva, International Institute for Labour Studies, pp. 37-51.

11. Maillat, D., Quévit, M., Senn, L. (1993), “Réseaux d'innovation et milieux innovateurs”, *Réseaux d'innovation et milieux innovateurs: un pari pour le développement regional*, Neuchâtel, GREMI/EDES, Institut de recherches économiques et régionales, pp. 5-15.

12. Maillat, D. (2002), “Globalização, meio inovador e sistemas territoriais de produção”, *Revista Internacional de Desenvolvimento Local*, No. 4, Vol. 3, pp. 9-16.

13. Markusen, A. (2002), “Sticky places in slippery space: A typology of industrial districts”, *The New Industrial Geography: Regions, Regulation and Institutions*, London, Routledge, pp. 98-124.

14. Porter, M. E. (1998), “The Adam Smith Address: Location, Clusters, and the ‘New’ Microeconomics of Competition”, *Business Economics*, pp. 7-13.

15. Porter, M. E. (2006), “The Economic Performance of Regions”, *Regional Competitive-ness*, Routledge: London, 2006, pp. 131-160.

L. Obolentseva, Ph. D. in Economics, Assistant Professor, Head of the Department of Tourism and Hotel Management, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Theoretical Aspects of International Experience in Managing the Competitiveness of Regional Industrial Complexes

The purpose of the article is to analyze the theoretical aspects of international experience in managing the competitiveness of regional industrial complexes and the prospects for its use in the economy of Ukraine. As a result of the analysis of international experience in managing the competitiveness of industrial complexes from the standpoint of regional development, it has been found out that the competitiveness of industry is one of the most important factors stimulating an increase in the efficiency of the economy of a country and its regions. It has been clarified that the need to ensure the competitiveness of the regions is largely due to limited resources. There is a constant restructuring within the regions. The most successful territories attract and concentrate factors of production: investments, labor resources, technologies, etc. Today, the logic of the development of industrial competitiveness, in particular in the regional aspect, have to correspond to the challenges of international economic relations. The current dynamics of international economic relations shows the strengthening of the role of collective efforts in shaping symmetrical responses to the crisis phenomena of the world market. The adaptation of the experience of the leading countries in managing the competitiveness of the national economy, the economy of the regions, and regional industrial complexes is due to the fact that the trend towards the integration of the Ukrainian economy into the world economic space has intensified recently. The analysis of the world theories of managing the competitiveness of industrial complexes

---

at the regional level has proved the feasibility of its use and adaptation to the realities of Ukraine. Increasing the level of competitiveness of industrial products and the use of modern management methods will allow entering international markets and ensuring stable development of the regional economy.

Key words: competitiveness, region, industrial complex, management, international experience

Стаття надійшла до редакції 08.01.2018 р.